

Džozef Dilejni

BAUKOV ŠEGRT

Ilustrovaó Dejvid Vajat

Prevela
Aleksandra Čabraja

■ Laguna ■

Naslov originala

Joseph Delaney
The Spook's Apprentice

Copyright © Joseph Delaney, 2004

Illustrations copyright © David Wyatt, 2004

Translation Copyright © 2008 za srpsko izdanje, LAGUNA

Za Mari

Najviši vrh našeg okruga
obavijen je velom tajne.
Priča se da je u strašnoj oluji
tamo jedan čovek nastradao
zazivajući zlo koje je prefilo
celom svetu. Tada je sve opet
okovao led, a kad se povukao,
ni obrisi brdâ ni nazivi
gradova u dolini više nisu bili
isti. Sada na najvišem vrhu
nema ni traga od onoga
što se fako davno dogodilo.

Ali ime je ostalo.

Zovu ga:

STRAŽARNI BEDEM.

Prvo poglavlje

SEDMI SIN

Kad se Bauk pojavio, već je padao mrak. Dan je bio dug i naporan, i već sam jedva čekao večeru. „Je li sigurno sedmi sin?“, upita on. Gledao je u mene, sumnjičavo odmahujući glavom.

Tata klimnu glavom.

„A i vi ste sedmi sin?“

Tata opet klimnu glavom, nervozno se premeštajući s noge na nogu i prskajući moje pantalone blatom i balegom. Sa kape mu se cedila kiša. Padala je skoro celog meseca. Na drveću je već pupelo mlado lišće, ali prolećno sunce je uveliko kasnilo.

Moj otac je, kao i njegov otac, bio zemljoradnik, a prvo ratarsko pravilo bilo je održati zemlju u komadu. Ne možete je podeliti dajući je u nasleđstvo svoj deci; imanje bi se u svakom pokolenju smanjivalo, dok od njega na kraju ne bi ostalo ništa. Zato otac uvek ostavlja imanje najstarijem sinu. Ostalima nalazi posao. Ako je moguće, trudi se da svakoga dâ na nekakav zanat.

Tada mnogi moraju da mu izađu u susret. Kovačnica je jedna mogućnost, naročito ako je imanje veliko i ako kovač na njemu uvek ima posla. U tom slučaju će se kovač verovatno ponuditi da uzme šegrta, ali to je uhlebljenje za samo jednog sina.

Ja sam bio sedmi, i kada je došao red na mene, već su sve mogućnosti bile iscrpljene. Otac je već bio toliko očajan da me je hteo dati Bauku za šegrta. Bar sam tako mislio u ono vreme. Trebalo je da naslutim da iza toga stoji majka.

Ona je stajala iza mnogo čega. Davno pre no što sam se rodio, naše imanje kupljeno je njenim novcem. Kako bi inače sedmi sin došao do zemlje? A mama nije bila iz našeg okruga. Stigla je iz jedne daleke zemlje preko mora. To nije bilo naročito primetno, ali onaj ko je pažljivo slušao mogao je uočiti blage osobenosti u njenom naglasku.

Međutim, nemojte misliti da su me prodali kao roba, niti ma šta slično. Nisam voleo da obrađujem zemlju, a ono što smo nazivali „gradom“ bilo je jedva nešto veće selo, bogu iza nogu. To svakako nije bilo mesto gde sam želeo da provedem život. I zato sam, na neki način, želeo da postanem bauk; to je bilo mnogo zanimljivije nego musti krave i đubriti zemlju.

Ipak, pomalo sam se plašio, jer je taj posao bio vrlo opasan. Trebalo je da naučim da štitim imanja i sela od čudovišta koja haraju noću. Borba sa utvarama, bukavcima i raznoraznim avetima biće moj svakodnevni posao. To je radio Bauk, a ja sam se upravo spremao da mu postanem šegrt.

„Koliko mu je godina?“, upita Bauk.

„U avgustu će napuniti trinaest.“

„Sitan je za svoje godine. Ume li da čita i piše?“

„Da“, potvrdi otac. „Ume, a zna i grčki. Majka ga je naučila, progovorio je grčki gotovo pre no što je prohodao.“

Bauk klimnu glavom i zagleda se niz blatnjavi put ka kapiji ispred kuće, kao da nešto osluškuje. Zatim slegnu ramenima.

„Težak je to život i za odraslog čoveka, a kamoli za dete“, reče. „Mislite li da je sposoban za to?“

„Jak je, a kad odraste, biće kao ja“, reče moj otac, uspravljajući se do pune visine. Pošto je to učinio, teme mu je doprlo negde do Baukove brade.

Bauk se odjednom nasmeši. To ni u snu nisam očekivao. Lice mu je bilo široko i izgledalo je kao da je isklesano iz kamena. Do tada sam ga smatrao pomalo zastrašujućim. U dugačkom crnom ogrtaču s kapuljačom ličio je na sveštenika, ali mu je pogled podsećao na pogled dželata koji preko konopca odmerava žrtvu.

Kosa što je virila ispod kapuljače beše seda kao i brada mu, ali su mu obrve bile crne i guste. Iz nozdrva mu je takođe virilo mnoštvo crnih dlaka, a oči mu behu zelene, baš kao i moje.

Tada sam primetio još nešto. Nosio je dugačak štap. To sam, naravno, video čim se pojavio, ali do tog trenutka nisam shvatio da ga nosi levom rukom.

Znači li to da je levoruk, kao i ja?

To mi je u seoskoj školi zadavalo mnogo muka. Čak su zvali i seoskog sveštenika da me pregleda, a on je samo odmahnuo glavom i rekao mi da se moram rešiti toga pre no što bude prekasno. Nisam shvatao šta time hoće da kaže. Nije-dan od moje braće nije bio levoruk, kao ni moj otac. Majka je, međutim, bila levoruka i to joj nikad nije mnogo smetalo, tako da me je, kad je učitelj zapretio da će me batinom naučiti da pišem kako treba i vezao mi pero u desnu ruku, ispisala iz škole i od toga dana me je podučavala kod kuće.

„Koliko tražite da ga uzmete?“, upita moj otac, prekinuvši mi misli. Sada smo već prešli na posao.

„Dve gvineje za probni mesec. Ako se pokaže sposobnim, vratiću se po njega na jesen, i dugovaćete mi još deset. Ako ne, dobićete ga nazad i dati mi još jednu za moj trud.“

Tata klimnu glavom i dogovor beše sklopljen. Ušli smo u ambar, gde mu je dao novac, ali se nisu rukovali. Niko nije želeo da takne Bauka. Bilo je vrlo hrabro od mog oca što se uopšte sastao s njim.

„Imam nekog posla ovde u blizini“, reče Bauk, „ali u zoru ću se vratiti po ovog momka. Neka se spremi. Ne volim da čekam.“

Kada je otišao, tata me potapša po ramenu. „Sad počinješ novi život, sine“, reče mi on. „Idi i umij se. Završio si s radom na imanju.“

Kad sam ušao u kuhinju, moj brat Džek je grlio svoju ženu Eli, a ona mu se smešila.

Eli mi je zbilja draga. Nežna je i ljubazna i istinski brižna. Mama kaže da je dobro što se Džek oženio Eli, jer je sada manje nervozan.

Džek je najstariji i najkrupniji od svih nas i, kako tata ponekad u šali kaže, najlepší među ružnima. Zaista je krupan i snažan, ali iako ima plave oči i zdrave, rumene obraze, guste crne obrve mu se gotovo sastaju na čelu, pa se nikad nisam slagao s tim da je najlepší. Jedino što mu zaista priznajem jeste to da je uspeo da osvoji dobru i lepu ženu. Elina kosa ima boju žita posle dobre žetve, a ten joj predivno blista pri svetlosti sveća.

„Sutra ujutro odlazim od kuće“, rekoh. „Bauk dolazi po mene u zoru.“

Elino lice se ozari. „Znači da je pristao da te uzme za šegrt?“

Klimnuh glavom. „Uzeće me na mesec dana, na probu.“

„O, odlično, Tome. Baš mi je drago zbog tebe“, reče ona.

„Ne mogu da verujem!“, dobaci Džek. „Ti da budeš Baukov šegrt! Kako ćeš raditi takav posao kad još ne smeš da zaspiš bez sveće?“

Nasmejah se njegovoj šali, ali to je zapravo bila istina. Ponekad mi se u mraku priviđalo, pa je najbolji način da odagnam te senke i zaspim bio da ostavim upaljenu sveću.

Džek mi priđe, režeći me uhvati za glavu i povuče ka kuhinjskom stolu. Tako se igrao sa mnom. Opirao sam se tek toliko da mu udovoljim, te me je nekoliko trenutaka kasnije pustio i potapšao po leđima.

„Odlično, Tome“, reče on. „Dobro ćeš zaraditi na tom poslu. Međutim, postoji jedan problem...“

„Koji?“, upitah.

„Trebaće ti svaka para koju zaradiš. A znaš li zašto?“

Slegnuh ramenima.

„Zato što ćeš morati da kupuješ prijatelje!“

Pokušah da se nasmešim, ali u Džekovim rečima je bilo istine. Bauci su radili i živeli sami.

„O, Džek! Ne budi okrutan!“, izgrdi ga Eli.

„Samo se šalim“, odgovori Džek, kao da ne razume zašto se Eli ljuti.

Ali Eli nije gledala u Džeka već u mene, i primetio sam da se odjednom rastužila. „O, Tome!“, reče ona. „To znači da nećeš biti ovde kad stigne beba...“

Izgledala je iskreno razočarana i bilo mi je žao što neću biti tu da vidim svoju novu bratonicu. Mama je rekla da će beba biti devojčica, a ona u takvim stvarima nikad nije grešila.

„Doći ću u posetu čim budem mogao“, obećah.

Eli se nasmeši, a Džek mi priđe i zagrlji me. „I dalje ćeš imati svoju porodicu“, reče. „Mi ćemo uvek biti uz tebe.“

Sat kasnije seo sam za večeru, svestan da ću ujutru otići. Otac se pomolio bogu kao i svake večeri, i svi promrmljismo „amin“, osim mame. Ona je samo zurila u svoj tanjir, kao

i obično dok se molitva ne završi. Kada se završila, mama mi se nasmeši. Beše to topao, naročit osmeh, koji niko drugi nije primetio. Od njega mi je odmah laknulo.

Na ognjištu je gorela vatra, i u kuhinji je bilo toplo. Na sredini velikog drvenog stola stajao je mesingani svećnjak, uglačan i sjajan kao ogledalo. Sveće su bile voštane, skupe, ali majka nije dozvoljavala da se u kuhinji koriste lojane sveće, zbog mirisa. Na imanju je uglavnom otac donosio odluke, ali ponešto je uvek moralo biti po njenom.

Dok smo jeli toplo varivo s mesom, primetio sam da otac izgleda nekako umorno i staro, i da mu na licu s vremena na vreme zatreperi senka tuge. Međutim, razvedrio se kad je s Džekom zapodenuo razgovor o ceni svinjetine i o tome treba li da kolju svinje.

„Bolje je da sačekamo još mesec-dva“, reče tata. „Cena će im sigurno skočiti.“

Džek odmahnu glavom i oni počese da se raspravljaju. Beše to prijateljska prepirka, kakve su česte među članovima porodice, i video sam da tata u tome uživa. Ipak, nisam im se pridružio. To me više nije zanimalo. Baš kao što je tata rekao, završio sam s time.

Mama i Eli su tiho ćaskale. Htedoh da oslušnem o čemu pričaju, ali se Džek uneo u priču i govorio je sve glasnije. Kada ga je mama pogledala, znao sam da ga prekoreva zbog toga što diže glas.

Ne primećujući njene poglede i nastavljajući da galami, Džek posegnu za slanikom i nehotice ga prevrnu, prosuvisi malu hrpicu soli na sto. Odmah je uzeo prstohvat soli i prebacio je preko levog ramena. To je stara praznoverica. Time navodno treba odagnati nesreću koju prosipanje soli donosi.

„Džek, so ti ionako ne treba“, izgrdi ga je mama. „Kvariš večeru i vređaš kuvaricu!“

„Izvini, mama“, reče Džek. „U pravu si. Jelo je baš kako treba.“

Ona mu se nasmeši, a zatim pogleda u mene. „Niko i ne obraća pažnju na Toma. To nije lepo. Ovo mu je poslednje veče kod kuće.“

„Sve je u redu, mama“, reko joj. „Prija mi da samo sedim i slušam.“

Mama klimnu glavom. „Pa, ja hoću malo da popričam s tobom. Posle večere ostani u kuhinji, pa ćemo porazgovarati.“

I tako sam, pošto su Džek, Eli i tata otišli na spavanje, seo kraj vatre i strpljivo čekao da čujem šta majka želi da mi kaže.

Majka nikad nije bila brbljiva; isprva nije pričala mnogo, sem što mi je rekla šta mi pakuje: još jedne pantalone, tri košulje i dva para dobrih čarapa, samo jednom zakrpljenih.

Tapkajući nogama po kamenim pločama, zurio sam u žar, a majka je privukla svoju stolicu za ljuljanje i okrenula se ka meni. U crnoj kosi imala je nekoliko sedih pramenova, ali osim toga izgledala je skoro isto kao kada sam joj bio do kolena. Oči su joj još uvek blistale i, izuzev bledog tena, izgledala je zdrava kao dren.

„Dugo nećemo imati prilike da se ispričamo“, reče ona. „Odlazak od kuće je važan korak u životu. I zato, ako želiš bilo šta da kažeš, ma šta da me pitaš, sada je trenutak za to.“

Nisam mogao ničeg da se setim. Zapravo, nisam mogao čak ni da razmišljam. Kada sam čuo njene reči, na oči mi navreše suze.

Neko vreme smo ćutali. Čulo se samo tapkanje mojih nogu po podu. Konačno majka uzdahnu. „Šta je bilo?“, upita ona. „Je li ti maca pojela jezik?“

Slegnuh ramenima.

„Prestani da se vrpoljiš, Tome, i slušaj šta ti govorim“, upozori me mama. „Pre svega, raduješ li se što od sutra počinješ da radiš?“

„Nisam siguran, mama“, rekoh prisativši se Džekove šale o kupovini prijatelja. „Bauku niko ne želi ni da priđe. Neću imati prijatelja. Biću večito usamljen.“

„Neće biti tako strašno kao što misliš“, reče mama. „Moći ćeš da razgovaraš s učiteljem. On će ti biti najpre učitelj, a kasnije bez sumnje i prijatelj. I imaćeš mnogo posla. Moraćeš mnogo da učiš. Nećeš imati vremena za samoću. Zar ne misliš da je to uzbudljivo?“

„Uzbudljivo je, ali me taj posao plaši. Želim da ga radim, ali ne znam jesam li sposoban za to. S jedne strane, želim da putujem i vidim sveta, ali će mi biti teško što više ne živim ovde. Nedostajace mi sve to. Nedostajace mi dom.“

„Ne možeš ostati ovde“, reče mama. „Tvoj otac neće moći još dugo da radi, i sledeće zime predaće imanje Džeku. Eli će uskoro dobiti bebu, bez sumnje prvu od mnogih; na kraju za tebe ovde više neće biti mesta. Ne, bolje je da odeš pre nego što se to dogodi. Ne možeš se vratiti kući.“

Glas joj je bio oštar i pomalo hladan. Od njenih reči ose-tih takav bol u grlu i grudima da sam jedva disao.

Poželeh da odmah odem u krevet, ali je imala štošta da mi kaže. Retko kada sam je čuo da toliko govori.

„Dobio si posao, i radićeš ga“, odlučno reče ona. „I ne samo to, radićeš ga kako treba. Udala sam se za tvoga oca jer je bio sedmi sin, i rodila mu šest sinova da bih mogla da rodim tebe. Ti si sedmi sin sedmoga sina, i imaš dar. Tvoj novi učitelj je još u snazi, ali njegovo vreme polako prolazi i uskoro će se završiti.“

Gotovo šezdeset godina vršio je svoju dužnost u ovom okrugu. Radio je svoj posao. Uskoro će doći red na tebe. A ako ti to ne budeš radio, ko će? Ko će se brinuti o običnim

ljudima? Ko će ih čuvati od zla? Ko će se brinuti o tome da imanja, sela i gradovi budu bezbedni, da žene i deca mogu bez straha da prolaze ulicama?“

Nisam znao šta da kažem i nisam mogao da je pogledam u oči. Upinjao sam se da progutam suze.

„Volim sve u ovoj kući“, reče ona nešto nežnijim glasom, „ali u celom okrugu ti si jedini koji mi je zaista sličan. Sad si još nejak dečak, ali si sedmi sin sedmog sina. Ti imaš dar i snagu da izvršiš svoj zadatak. Znam da ću se ponositi tobom.“

„Pa, dakle“, reče majka ustajući, „drago mi je što smo to raščistili. Sad hajde u krevet. Sutra je veliki dan i treba da budeš oran.“

Zagrlila me je toplo se smešeći, a ja sam se potrudio da joj uzvratim osmehom, ali kad sam seo na svoj krevet, zagledah se u prazno, razmišljajući o njenim rečima.

Moju majku u našem kraju veoma poštuju. Ona poznaje biljke i lekove bolje od ovdašnjeg lekara, a kod teških porođaja babica uvek šalje po nju. Mama je stručnjak za, kako ona kaže, karlične porođaje. Desetine žena u okrugu duguju joj život.

U svakom slučaju, tako uvek govori moj otac, ali mama je skromna i nikad to ne pominje. Ona samo vrši svoju dužnost i znam da to očekuje i od mene. Zato sam zaista želeo da se ponosi mnome.

Ali da li je ozbiljno rekla da se udala za moga oca i rodila mi šestoro braće, samo da bi mogla da rodi mene? To mi se činilo nemogućim.

Pošto sam dobro razmislio, prišao sam prozoru i nekoliko minuta sedeo u staroj pletenoj stolici, zureći napolje, ka severu.

Mesec je blistao, obasjavajući čitav predeo srebrnastom svetlošću. Video sam celo naše imanje, dva žitna polja i

pašnjak na severu, sve do granice na Bregu vešala. Voleo sam taj pogled. Breg vešala je iz daljine lepo izgledao. To je bila najudaljenija tačka koja se videla s prozora.

Godinama sam to radio pre odlaska u krevet. Gledao sam u to brdo, razmišljajući šta se nalazi s druge strane. Znao sam da su i tamo polja, a zatim, tri kilometra dalje, ono što smo nazivali selom – desetak kućica, malena crkva i još manja škola – ali sam tamo zamišljao nešto drugo. Ponekad sam u mislima video visoke litice a iza njih okean, ili pak šumu ili veliki grad s visokim tornjevima i blistavim svetlima.

Ali sada sam, gledajući u daljinu, osetio i strah. Da, izdaleka je izgledalo lepo, ali zapravo nisam želeo da mu se približim. Breg vešala, kao što možete da pretpostavite, nije dobio svoje ime bez razloga.

Pre tri pokolenja, u celoj zemlji je besneo rat u kojem su učestvovali i muškarci iz okruga. Beše to najgori od svih ratova, krvavi građanski rat u kojem su se porodice podelile i u kojem se, ponekad, brat borio protiv brata.

Poslednje ratne zime došlo je do velike bitke na oko kilometar i po severno odavde, na samoj ivici sela. Kad se bitka konačno završila, pobednička vojska je dovela zarobljenike na to brdo i obesila ih na stabla na severnoj padini. Obesili su i neke od sopstvenih vojnika zbog, kako su rekli, kukavičluka pred neprijateljem, ali postojala je i druga verzija ove priče. Pričalo se da su neki do njih odbili da se bore protiv ljudi koje su smatrali svojim susedima.

Čak ni Džek nije voleo da radi na tom kraju imanja, a ni psi nisu hteli da zađu više od nekoliko koraka u šumu. Što se mene tiče, pošto osećam ono što drugi ne primećuju, nisam mogao da radim čak ni na severnom pašnjaku. Već tu sam ih čuo. Čuo sam škripanje konopaca i grana pod njihovom težinom. Čuo sam obešene vojnike kako se guše i koprcaju s druge strane brda.

Mama je rekla da smo slični. Pa, u jednome smo svakako bili slični: znao sam da i ona zapaža više od drugih. Jedne zime, dok sam još bio mali i dok su sva moja braća živela s nama, buka koja je dopirala noću s brda beše tako nesnosna da sam je čuo čak i u svojoj spavaćoj sobi. Moja braća je uopšte nisu primećivala, ali ja nisam mogao da spavam. Mama je dolazila u moju sobu kad god bih je pozvao, iako je morala da ustaje u cik zore da radi.

Konačno je rekla da će to srediti, i jedne noći je otišla na Breg vešala i zašla u šumu. Kada se vratila, buka se konačno smirila i mesecima je vladala tišina.

Dakle, po nečemu smo se ipak razlikovali.

Mama je bila mnogo hrabrija od mene.